

ДАНАС НА ПОЗОРЈУ

УТОРАК, 26. мај 2026.

19.00 часова / СНП, доњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
18. МЕЂУНАРОДНИ ТРИЈЕНАЛЕ „ПОЗОРИШТЕ У ФОТОГРАФСКОЈ УМЕТНОСТИ“
Отварање изложбе, уручење награда

20.00 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ ФЕСТИВАЛА
Беседа: Светозар Рапајић

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

Исидора Секулић

ГОСПА НОЛА

Српско народно позориште Нови Сад

Драматизација: АЛЕКСАНДРА ЈОВАНОВИЋ

Редитељка: СОЊА ПЕТРОВИЋ

Драматуршкиња: АЛЕКСАНДРА ЈОВАНОВИЋ

Сценографкиња: МАРИЈА КАЛАБИЋ

Костимографкиња: ИРИНА СОМБОРАЦ ОКЕ

Композитор: НЕНАД КОЈИЋ

Кореографија и сарадница за сценски покрет: ЈОВАНА РАКИЋ

Сарадник за сценски говор: ЂОРЂЕ МАРКОВИЋ

Дизајнерка светла: МИА МЛИНАРЕВИЋ

Асистент редитељке: НИКОЛА НОВАК

Асистенти сценографкиње: МЛАДЕН СТОЈАНОВИЋ и ЖЕЉКА ЈАКОВЉЕВИЋ

Асистенткиња костимографкиње: СНЕЖАНА ХОРВАТ

Улоге

ГОРДАНА ЂУРЂЕВИЋ ДИМИЋ

НЕНАД ПЕЋИНАР

ЉУБИША МИЛИШИЋ

МАРИЈА ЧУТУРА

МИЛАН КОВАЧЕВИЋ

БОЈАНА МИЛАНОВИЋ

АНЂЕЛА ПЕЋИНАР

ПЕЂА МАРЈАНОВИЋ

ДИМИТРИЈЕ АРАНЂЕЛОВИЋ

ИВАНА ПАНЧИЋ ДОБРОДОЛАЦ

СТЕФАН ВУКИЋ

ДУШАН ВУКАШИНОВИЋ

МИА СИМОНОВИЋ АРАНЂЕЛОВИЋ

СОЊА КЕСЛЕР

КАТАРИНА БРАДОЊИЋ

ИСКРА ШИМОН

ЗОЈА ПЕЋИНАР

ЛАВ ВУКАШИНОВИЋ

НИКОЛА ТУБИЋ

Представа траје 2 сата и 40 минута

БЕСЕДА НА ОТВАРАЊУ 71. СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

СВЕТОЗАР РАПАЈИЋ

Драги наши Стеријанци,

Ево нас поново на фестивалу који носи име Јована Стерије Поповића, чије су огромне заслуге за настанак и развој наших многих установа културе, музеја, библиотека, научног друштва, за школство, али пре свега за српско позориште. Ево нас и у театру чија једна од сцена носи име Јована Ђорђевића, оснивача и првог управника наших првих националних професионалних позоришта, Српског народног позоришта у Новом Саду и Народног позоришта у Београду. У алегорији-апотеози Јована Ђорђевића „Маркова сабља“ (у доради Антонија Хаџића), у низу живих слика јунака из српске прошлости, појављује се и приказ заслужних српских учењака, међу њима и Стерије. Вила објашњава ликове у живим сликама, између осталог уз ове стихове: „Главом то је славни Поповић Јоване./Отац позоришта и народне драме./Благо роду који га има прва на Парнасу,/Где се виле чаропојке његовом диве гласу./Ко би знао за народну драму/Да Стерије нам било није,/Њом је диг'о себи спомен живи/У срцима целе Србадије.“

Стеријин живот и дело много су сложенији него што се то обично приказује. Његова песма „Устај, устај, Србине, устај на оружје“ постала је химна српског националног покрета 1848. године и певана је деценијама широм српских крајева, али је он, само коју годину касније, ошинуо лажно српско родољубље које служи само за стицање профита и привилегија. Славио је српске владаре и јунаке, али је ценио и труд и вредноћу малог човека. Темељно је познавао европску културу и књижевност, али се противио њиховом површном и погрешном преузимању. Подржавао је ширење учености и друштвену еманципацију, али је нагрђивао лажне учењаке и помодаре. Стварао је невиђене спектакле, али и скоро надреалистички ишчашене минијатуре. Био је и поучитељ и шаљивџија. Најзад, створио је и лик Винка Лозића, веселака који ужива у животним задовољствима, али је као песник био дубоко резигниран човеком судбином, чији је једини смер гроб.

Као што се Стерија може сагледати у различитим фасетама, наизглед противречним, али ипак комплементарним, тако и позориште, па и наше позориште, чине вишеструки преплети разноврсних боја, жанровских, стилских, значењских, различитих температура и дејства на гледалиште. Супротно од таквог богатог плурализма, униформност би значила крај уметничке креације и утапање у једном истом моделу. То се наравно односи и на Стеријино позорје, које је годишња резултанта и дијагноза нашег позоришта.

Ја сам данас крајње ретки међу онима који су још живи, а сећају се првог Стеријиног позорја и његових наредних раних година. То су биле године и дани у којима је цео Нови Сад живео свечано у знаку Стеријиног позорја. Тих првих година нарочито су ми у сећању остале представе које су означиле неку прекретницу у токовима нашег позоришта. Такве су биле потресни „Небески одред“ Лебовића и Обреновића у режији Димитрија Ђурковића, узбудљиво Крлежино „У логору“, у режији Бранка Гавеле, ексцентрична „Страдија“ Јована Путника, меланхолична „Покондирена тиква“ Дејана Мијача. Занимљиво је да су неке од тих представа своју пуну афирмацију доживеле тек на Стеријиним позорјима, а не приликом својих премијера у матичним позориштима.

Посебно сам доживео и представе које можда нису биле прекретничке, али су биле другачије од свега другог и биле блиске мом сензибилитету. Такве су на пример биле суптилне, поетичне Војновићеве „Машкарате испод купља“ у режији Јосипа Кулунџића, али и једна представа која је била потпуно апартна, више је збуњивала и није некако прескакана у оценама, словеначко „Веселе до живљења“ Јоже Јаворшека, у колективној режији ансамбла. Био сам фасциниран дрском необичношћу, а касније сам препознао да је то у ствари био редак примерак успешног надреалистичког приступа у нашем позоришту.

Током ових прошлих седамдесет година и Стеријино позорје је пролазило кроз многе промене, као што се мењала и наша судбина и наша историја. Мењала су се друштвена уређења, мењале су се државе и границе, мењао се читав свет, мењало се позориште, идеологије, дух времена, укуси, моде, технологије, приоритети, схватања, мењали смо се и сви ми. Промене су биле тако убрзане и хаотичне да нам се понекад чини да је оно што смо проживели довољно за неколико живота. Ипак, ако боље промислимо и вратимо се у даљу прошлост, можемо открити да је позориште, бар у нашем случају, од Јована Ђорђевића па надаље, стално пролазило кроз мање или веће кризе, као и да су ретки и краткотрајни били периоди у којима се ништа судбоносно није догађало. Само што те раније промене можда нису биле тако вртоглаво убрзане као у нашим животима.

Тако се мењало и Стеријино позорје, као слика и прилика нашег позоришта. Као у библијској причи о Мојсију, оно је имало и дебеле и мршаве године, имало је и богате жетве, али и суше и поплаве. Настало као култна, ауторитативна институција велике државе, оно је било принуђено да се прилагођава новим околностима у све мањој држави. У више наврата је било изложено сумњама, преиспитивањима и идејама о више или мање радикалним променама концепта. Ипак, уз повремена меандрирања, уз понеке значајне иновације, као што су посебне нетакмичарске селекције и програми, Стеријино позорје је успело да и у новим, све сложенијим условима продужи свој основни концепт базиран пре свега на домаћој драми, било да је изводе наша позоришта, или она ван наших садашњих граница. Оно је и даље место где се постављају наше позоришне дијагнозе, где се сучељавају метропола и мање средине, домаћи и страни, позоришни ветерани и почетници, стара и нова сазнања и открића, место не само позоришних извођења, него и издаваштва позоришне теоријске и драмске литературе, изложбених догађаја и театролошких скупова. Укратко, Стеријино позорје је, и поред свих питања која су му постављана, и поред свих могућих и немогућих промена околности, и поред скраћених финансија, остало константа и резултанта нашег позоришног живота, и као што је то и Стерија био □ чувар наше позоришне разноликости. Желим му да то и даље остане.

У то име проглашавам 71. Стеријино позорје отвореним.

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА ГОСПА НОЛА

РЕЧ СЕЛЕКТОРА

ГОСПА НОЛА, текст Исидора Секулић, драматизација Александра Јовановић, режија Соња Петровић, Српско народно позориште Нови Сад (Србија)

Полазећи од једне од седам приповедака из збирке „Кроника паланачког гробља” представа „Госпа Нола” после дуго времена враћа у фокус једну од наших највећих књижевница 20. века, као и причу о жени која се бори са свим недаћама толико блиских нама, у контексту времена у коме данас живимо. Кроз ову представу специфичне редитељске поетике и приступа, лик Госпа Ноле повезује се са савременом женом у њеној борби за потомство и промишљања о улози жене и наметнутог модела женског постојања, на које утичу и животи наших предака и наших ближњих. Ово је тема коју су многи позоришни писци обрађивали, како самостално, тако и као део шире слике о друштву, а Исидора Секулић сигурно заузима значајно место у литератури, у друштву највећих писаца. Оригинална редитељска поставка, веома комплексна у структури, прилази великој књижевности доследно пратећи поетски ритам, потврђујући сигуран и храбар редитељски рукопис, какав и приличи нашој великој списатељици.

Светислав Гонцић

СПИСАТЕЉИЦА

Исидора Секулић

(Мошорин, 1877 – Београд, 1958)

После завршеног трећег разреда реалке у Земуну, наставља школовање у Новом Саду (Виша женска школа), затим у сомборској Препарандији, коју завршава 1894. С успехом ће се потом усавршавати у Будимпешти („виши курс државне педагогије“), након чега се 1897. запошљава као наставница у Српској девојачкој школи у Панчеву, где ће радити све до 1909. године. Тада прелази у Шабац као учитељица Више девојачке школе и узима српско поданство (1910).

Књижевни рад Исидора започиње у Српском књижевном гласнику причом *Главобоља*. Уочи балканских ратова, објављује прву збирку приповедака *Сапутници* (1912), а уочи Првог светског рата *Писма из Норвешке* (1914). Окупацију проводи у Београду и Сокобањи. После Првог

светског рата, 1919, објављује две књиге: роман *Ђакон Богородичине цркве* (Загреб, 1919) и збирку приповедака *Из прошлости* (Сарајево, 1919). Између два светска рата много путује, преводи и пише о домаћим и светским књижевницима и темама. Постаје позната и цењена као оригиналан мислилац и есејиста. Сарадник је најугледнијих југословенских књижевних часописа.

Пензионисала се као наставница Друге женске гимназије у Београду 1931. године, након чега се у целини посвећује књижевном раду. Године 1939. изабрана је за дописног члана Српске академије наука. Током окупације живи у својој кући на Топчидеру, у Васе Пелагића 70. За то време о свом трошку издаје своје изабране есеје у три књиге: *Аналитички тренуци* (1941–1943) и *Записи* (1941). Након Другог светског рата активно се укључује у живот нове Југославије: изабрана је за потпредседника Савеза књижевника Југославије (1946). Објављује збирку приповедака *Записи о моме народу* (1948). Године 1950. изабрана је за редовног члана САНУ, а 1951. објављује своју последњу књигу – монографију *Његошу књига дубоке оданости*. Због негативне критике М. Ђиласа, други део замишљене монографије о Његошу је спалила.

РЕЧ ДРАМАТУРШКИЊЕ

Главно питање драматизације *Госпа Ноле* и саме сценске изведбе тицало се мајчинства и свих начина на које једна жена може да буде мајка, било да је реч о епохи или садашњости. Схватили смо да је, колико год то на први поглед сулудо звучало, жена попут Госпа Ноле, која је усвајала децу са лакоћом, имала, макар из тог угла, више права него жена данас, иако данас постоје многобројне опције за жене које желе да буду мајке. Никад се више није инсистирало на наталитету, на биолошком родитељству и важности пренаталног периода и никад више није било деце без родитељског старања.

Бити мајка. Да ли је то питање крви или срца?

У покушају да проблематизујемо однос према биолошком родитељству и свим начинима на које се оно постиже данас (инсеминација, вантелесна оплодња) насупрот усвајању деце, али и прикажемо све тешкоће и последице тих процеса кроз које жене пролазе данас, „суочили” смо Госпа Нолу и њен свет, са реалношћу једне младе жене која покушава да остане у другом стању. У ову сврху, састављена је фокус група сачињена од жена са сличним искуствима, а њихове исповести су коришћене у документарној форми, не као противтежа, већ потпора и контекстуализација већ изграђеном свету *Госпа Ноле*. Музичко-наративни део у форми сонгова, инспирисан је старим сремским и славонским бешарцима, као и бошњачким севдалинкама. Сонгови у *Госпа Ноли* имају двојни карактер, те се у њима мешају елементи епског (наративно-коментаторски) и сатиричног (комично-критички). Још једна од драматуршких интервенција, условно речено, везује се за разраду и обликовање такозваних

ЕКС ЛИБРИС

45. РОДИТЕЉСКА ТУГА

НОЛА: Шваба ће у Немачку, а ја на православно гробље. Тако то увијек бива. И са родитељима и са добротворима који нијесу родитељи.

Срце ми је, чини ми се, клонуло да умре, зато што Луку губим и изгубих...Туђа кост. Родити ваља оно што ћеш слијепо вољети. Слијепо га нисам вољела. Сметало ми је што није Србин и бољело ме што онај који је Србин, не ваља. Господе не дај ми са памети сићи. Шта ми је требало да се везујем за туђу ћецу, за бијели свијет и шта ми је требало да ме сад боли растанак од Луке...Да ми је пољехети и одљехети...одлећети у стари крај и старе обичаје. Да ми је отићи и тамо умријети и доћи у оно наше гробље зелено ко гора, башча једна и љепота...

46. ПОСЛЕДЊА ВЕЧЕРА

У Госпа Нолиној кући, нека врста последње вечере.

СРБА: Ама кога ти тамо имаш па идеш?

НОЛА: Све је тамо моје Србо. Ође ништа.

СРБА: Не може Нано. Не дам.

НОЛА: Па вратићу се ја сине, шта ти је. Како сте ви ћецо?

Јесте вриједни, јесте сретни?

СРБА: Ево нека Јулица каже.

ЈУЛИЦА: Добро смо.

СРБА: Знаш да је јуче први пут сама јахала. Као вила је изгледала, коса се вијори, а она усправна, поносна.

НОЛА: Добро је добро. Да се чувате. И ти, да пазиш с парам.

ЈУЛИЦА: Пазим ја.

НОЛА: Пишите Луки. Ако и он заборави, ви немојте.

СРБА: Ма ако заборави, идемо ми у Швапску Нано. Је л може?

ЈУЛИЦА: Могу ја са тобом да спавам вечерас?

НОЛА: Нека нека, ижјутра рано крећем. А већ ми глава пада.

СРБА: Нано шта ми радиш, сламаш ми срце овако.

НОЛА: Е мој Соколе, увијек си знао да лажеш.

Госпа Нола оде да спава.

НОЛА: Господе смилуј се ћецу мојој, никога свога рођенога немају, а то је страшно.

47. УМИРЕ НОЛА

САН О ЗАВИЧАЈУ

И Нола, попут Пепелуге, добије своју балску хаљину, своју плаву чипкану хаљину, па неке fine цителе. А неко и чека да је за руку узме. Марко, ловац.

НОЛА: Ко то иде?

МАРКО: Ђе побеже зец, Ноло?

НОЛА: Е зијанћера. Бјежи.

МАРКО: Де, насмиј се за мене.

Марко и Нола заиграју.

НОЛА: И каке очи имаш Марко.

Сад је Нола госпа права

Обре се у сред неког бала

Па се врти, све да шушти

То су њени снови пусти

Ту је жена, није Нана

Отвара се стара рана

У оку суза севдалинска

Док је неко мушко пипка

Авај Ноло, пусти снове

Твој те тежак живот зове

„празнина” у приповеци *Госпа Нола*. Оне се у Исидорином рукопису појављују у најинтимнијим тренуцима, када се кроз шапат или потпуно прескакање описивања догађаја, деси управо оно најважније, што се не сме или не може рећи наглас. Ове празнине су дописане и измаштане, имајући у виду контекст не само овог дела, већ и биографију Исидоре Секулић као и остатак њеног књижевног опуса, а посебно есеје из књиге *Културни национализам*.

На крају, не сме се заборавити да се чак ни овде, у делу где имамо централизоване женски лик и њен живот, не одступа од колектива. Ово није прича о једном безначајном или чак значајном „ја”. Ово је сага о животима људи који су живели, разговарали, везивали се и истребљивали на исте начине као и данас, са свим проблемима, друштвено-политичким превирањима и ломовима као и данас. И са силином жеље да воле, оставе траг и плодну земљу потомству, па било које било, у нади да ће некад бити боље ако не и сасвим добро.

Александра Јовановић

РЕДИТЕЉКА

У тренутку када је идеја о *Госпа Ноли* као будућој представи постала конкретна, у свом истраживању сам схватила да људи на питање ко је била *Госпа Нола*, одговарају готово истоветно, како је то нека жена која није могла да има децу, па их је усвајала. Али ствар је у томе што нигде не пише да *Госпа Нола* није могла да има децу, што значи да та претпоставка припада савременом свету и да је обликована неким другачијим утицајима и схватањима.

(...) Питање биолошког потомства и наталитета по сваку цену је свакако и политичко питање, можда и суштински највеће политичко питање данашњице. Као да заборављамо на суштинска питања која сваки родитељ себи поставља током планирања потомства: у каквој земљи ће та деца да одрастају, какве прилике ћемо да им пружимо и које суштинске изборе омогућимо. Парадоксално, али поред свих напора да се статистички поправи наталитет, родитељи у Србији остају усамљени по питању одгоја деце јер држава на сваком кораку највише занемарује потребе деце и младих и свакодневно нарушава дечја права. Иако ненамерно, праву лекцију о одгоју, о суштинском питању мајчинства и родитељства добијамо од Ноле Перчинове која није биолошка мајка, али је МАЈКА. Она томе приступа инстинктивно, из потребе да воли, буде вољена и мање усамљена и на истом том путу прави и грешке и доноси и добре и лоше одлуке. Овде тема мајчинства постаје и тема суштинског патриотизма чију смо дефиницију заборавили и расветљава нам његов истински облик и смисао бришући његове лажне форме којима смо задојени. Оне форме које имају за циљ да, ради некакве гротескне националне идеје, жене претваре у инкубаторе, а мајчинство да сведу на пуку производњу, одузимајући им најважније признање, период одгоја детета у свету и света у њему. *Јер земља ће рађати док је земље, ал кога ће хранити, то је питање?*

(...) Иако у окупираној атмосфери која као контратежу производи појачана национална осећања, она успева да се током живота учи суштинском патриотизму и дозвољава себи да заволи друге народе и обичаје, што и јесте мотив скоро свих Исидориних дела у која је уткан њен космополитски став о свету.

Иако, мислећи да је доживела неуспех тако што није сачувала земљу као завештање Тоши, она остаје и по-

стаје хероина, живи споменик, јер је сачувала људе и одгојила децу. *Земља се крњи, смањује се и једног дана све ће ово нестати*, али остаће људи који поштују разлике, уче се скромности и поштеном раду. Није ли то право патриотско осећање и мисија? Није ли то суштина мајчинства? Мајчинства, које има моћ не само да ствара нови свет него и да га обликује по својој мери. Можда су баш зато мајке, биле биолошке или не, угњетаване, политички гоњене са једне стране, док им се са друге одузима суштинска улога и значај.

Соња Петровић (Бачка Паланка, 1990)

Дипломирала је на Академији уметности у Новом Саду, смер мултимедијална режија и мастерирала на Факултету драмских уметности у Београду. Као редитељка, опробала се у свим медијима. Режирао како у независном сектору тако и у институцијама.

Њена представа *Праћка* Николаја Кољаде, између осталих, играла се и на Интернационалном фестивалу савремене руске драме *Koljada plays* (Јекатеринбург), а на Фестивалу Артокраина у Русији (Санкт Петербург), била је лауреат. Са представом за коју потписује концепт и режију *Ко је убио Ценис Цоплин?* по тексту Тијане Грумић у копродукцији СНП-а и ОПЕНС-а освојила је неколико награда од којих је најзначајнија Награда публике на 65. Стеријином позорју у Новом Саду. На Радио Београду режирао је више радио драма за децу и за одрасле, а за дело *Tu si taj anđeo* (адаптација романа *Мама Леоне* Миљенка Јерговића), освојила је прву награду „Неда Демоло“ за креативни допринос радио изразу.

Директорка је традиционалне манифестације Фестивала еколошког позоришта за децу и младе у Бачкој Паланци за коју 2014. године добија Октобарску награду. Путем Фестивала еколошког позоришта за децу и младе ради на локалном заговарању да Бачка Паланка, град у коме је одрасла, коначно добије позориште. Један је од оснивача Регионалне платформе за развој и афирмацију позоришта за децу и младе *Од малих ногу* путем које се бори за бољи статус и квалитет стваралаштва за децу и младе и његових аутора. Оснивач је фирме за производњу мултимедијалних садржаја ШкартАРТ која се бави мултимедијалним догађајима. Са тимом ШкартАРТ-а као редитељка и ауторка радила је на неколико догађаја као што је мултимедијални квиз „Млади људи велика дела“, отварање и затварање Омладинске престонице Европе Нови Сад 2019. и Отварање музичког фестивала Егзит. Ауторка је телевизијског серијала за младе о предрасудама према женама под називом *Таква сам – каква сам*.

ЖВАЋИ КАМЕН ОД ПЛАНИНЕ ОДВАЉЕН

Исидора Секулић густо пише. Њено дело је попут овсене каше, храњиво и добро. Теме и јунаци које бира веома су изнијансирани. Много углова треба да се све сагледа.

Госпа Нола је једна таква. Жена, а попут планине. Попут планине, а нежна. Воли мушке, а ниједнога нема. Стално стиче, свима даје. Дакле, сва у противречностима.

Шта је нама госпа Нола данас, покушале су да одговоре позоришним језиком Александра Јовановић и Соња Петровић у Српском народном позоришту. Тај масни простор равнице у који Нола стиже, визуелно представљају Марија Калабић (сценографија) и

Ирина Сомборац Оке (костимографија).

Исидорин плес смрти (*Госпа Нола* је изворно део *Кронике паланачког гробља*) игра се по такту Јоване Ракић (кореографија и сценски покрет) и на музику Ненада Којића. Оличење Ноле дале су чак четири глумице. У програму се њихова имена не наводе по улогама, то је сада модерно, али препознао сам бар пола Ноле – што је у представи и више од тога – Бојану Милановић и Гордану Ђурђевић Димић.

За разлику од овсене каше, коју сам помињао на почетку, представа *Госпа Нола* у Српском народном позоришту пре би се дала назвати смути. Покушав-

ши да задржи изворне карактеристике, хранљивост и здравље, иако је реч о тешком животу и смрти, Соња Петровић се са сарадницама концентрисала на нешто што редефинише поставке, помало је тренди, а много слађе и омиљеније.

Стилски, представа готово да припада комедији дел арте, са снажним физичким поставкама глуме. Положај тела, држање, прецизни мизансцен, наглашени костими, шминка и фризура, осликали су свет насељен бројним ликовима веома живописно, на моменте карикатурално.

Начин на који Нола говори, назално, готово као да запева или запомаже,

карактеристичан за забити Босне и Херцеговине, подједнако је сликао такав приказ. Тако се основна поставка и најчешће тумачење дела Исидоре Секулић – контраст између врлине и паланке – оцртао у посебном контрасту. Ипак, симпатије за Нолу ни у представи Соње Петровић не посустају. Симпатије и слутње да нема човек чему да се нада, сем смрти, остају да вијоре. Драматуршки слажући представу у праволинијски низ, без ширих асоцијативних планова као у оригиналу, постигла се нека компактност и фокусираност на основну линију приче – карактерност саме Ноле.

Оно што ауторска екипа није могла да остави само Исидори, приказано је кроз лик Милице, савремене жене која покушава да затрудни. Игра је Миа Симоновић Аранђеловић, као жену пуну сумњи, унутрашњих сукоба и жеље да и поред побачаја добије дете.

Чудно је било са једне стране гледати Нолу која

одбија интимност, а прихвата туђу децу и подиже, а са друге жену која чини све само да затрудни. Као да су ауторке желеле да их упореде, отворе питање зашто жена рађа и шта јој то све значи, или кроз све шта мора да прође кад се дете једном роди, или та улога мајке прихвати.

И стилски, уметнички, занимљиво је било по-

мешати ова два плана, на отвореној сцени. Сцени која на моменте изгледа као брод (свемирски), или црква, са олтаром од камена, који ваља жвакати, кад се тешко живи.

Представа је организована са неколико елемената у целине. Има један кад се говори, па један кад се игра, а онда и онај у којем се пева. Сви глумци, а има

их машала, седе у позадини и смењују се. Када није ред на њих, певају и производе звукове, праве кулисe. Доста дисциплине и концентрације за ефекат који је атрактиван и креативан

Игор Бурић
(Дневник, 3. новембар 2025)

ДЕТЕ СЕ РАЂА СРЦЕМ

Госпа Нола Исидоре Секулић, у режији и адаптацији Соње Петровић, није само за сцену прилагођено познато прозно дело, многим генерацијама познато као обавезна школска лектира, већ је једно модерно драмско остварење у коме се на вешт начин комбинују елементи постдрамског театра, документаристичка грађа сачињена од личних сведоче-

ња свих оних жена које се боре за потомство и храбро подносе не само физичке већ и психичке последице вантелесне оплодње. Станојла Перчинова, познатија као госпа Нола узима се као симбол мајчинства, љубави, пожртвованости, бриге, а изнад свега доказа да бити мајка није ствар биологије већ духа, срца, безусловне љубави и човечности. Глумачка

екипа предвођена изузетном Бојаном Милановић у вишесатној игри користећи се минималним сценским средствима, а максимално својим умећем и знањем, публици презентује причу не само о једној изузетној жени – честитој, поштеној, другачијој – већ и о сукобима менталитета, васпитања, традиције и обичаја. Ова жена горостас, грубе споља-

шњости, а великог срца, ширине и храбрости представља уједно један другачији свет, сачињен од камена, снаге планинског ваздуха, крша и врлети, који је игром различитих судбина населио војвођанску равницу и наишао на неодобравање тамошњег живља. (...)

Јелена С. Перић
(Позориште, 2026, бр. 1)

ИНТЕРВЈУ

Мирослав Радоњић
Директор Стеријиног позорја

У ВРЕМЕНУ БАНАЛНОСТИ, НАСИЉА И ПРИМИТИВИЗМА ПОЗОРЈЕ ОСТАЈЕ ОАЗА КУЛТУРЕ, ДИЈАЛОГА И УМЕТНИЧКЕ СЛОБОДЕ

Разговарала Снежана Милетић

Мај је у Србији увек посебан месец за људе из позоришта јер је то месец Стеријиног позорја, фестивала који истиче оно најбоље што се догодило у позориштима у Србији, а даје прилику да видимо и понешто од оног важног што се догодило на сценама региона и света. Организација сваког фестивала озбиљан је посао на више нивоа. О некима од њих, те томе шта се може очекивати од овогодишњег Позорја, говорио је директор институције која га организује – Мирослав Радоњић.

Свако Позорје доноси другачије захтеве пред организатора, и у смислу захтевности продукција и у смислу организације, по чему је – у том

контексту – ово Позорје другачије од претходних?

Да, сваки фестивал је прича за себе, и када је реч о селекцији представа, али и о организационо-техничким захтевима. Ове године десило се да се од осам остварења, чак четири играју са публиком на сцени, што је, узевши у обзир интересовање публике и значај Позорја, прилично закомпликовало околности.

Са каквим се изазовима сусреће Позорје данас, шта је за фестивал и дирекцију то било некада – а да ти памтиш, а шта је данас?

Стеријино позорје је кроз историју дугу седам деценија проживљавало најразличитија турбулентна дешавања, од оних уметничко-позоришних, до политичко-идеолошких и друштвено-историјских. И увек се трудило да сачува углед и достојанство институције и најпрестижнијег позоришног фестивала на овим просторима. Тим начелима се руководимо и данас.

Да ли се сарадња са селектором – глумцем унеколико разликовала од сарадње са селектором позоришним критичарем нпр?

Глумци су заиста ретко бивали селектори Стеријиног позорја. До сада се то догодило три пута, селектори – глумци били су Стево Жигон, Фабијан Шоваговић и сада Светислав Буле Гонцић. Свакако да њихов угао гледања представа, као уменика који су најнепосредије укључени у процес стварања позоришних представа, јесте специфичан, али чињеница је да је Гонцићев избор занимљив, уметнички релевантан и представља објективну слику позоришне продукције рађене на основу домаћег текста.

Колико си представа из овогодишње селекције ти видео? Примећујеш ли неке занимљиве заокрете у избору тема, средстава, приступа, поетика?

Нисам гледао само једну представу из овогодишње селекције. Њихове теме су разнолике, и крећу се од личних, интимних преиспитивања до неких универзалних прича. Реч је о жанровски и стилски различитим остварењима, која нуде особене редитељске поетике и специфичан позоришни израз, што нам извесно гарантује узбудљив фестивал.

Колико Позорје губи без „Кругова“ и Позорја младих?

Сви сегменти фестивала су важни и одсуство било којег од њих јесте губитак. Надам се да ће већ наредне године постојати могућности, пре свега финансијске, да Позорје буде реализовано у пуном капацитету.

Вримо ли се често око истих (не обавезно домаћих) текстова, па понекад човек има утисак да редитељи не читају ништа после академије?

На 71. Фестивалу имаћемо две праизведбе младих драмских аутора, што у целокупној ситуацији у којој се налазе наша позоришта није за неку похвалу, али је далеко и од трагичне ситуације. Стеријино позорје не може директно да утиче на репертоарску политику домаћих театара, али мислим да је неопходно размишљати о томе да без домаћег аутора не постоји домаће позориште.

Колико људи припрема Позорје?

Стеријино позорје има 12 стално запослених, али током године, а поготово два-три месеца пре и уочи самог фестивала ангажовано је близу 200 сарадника који су укључени у непосредну реализацију Позорја.

Шта је најзахтевнији део посла, која је најстреснија фаза организације? Коју ситуацију памтиш као најстреснију ове године, а коју откако ти радиш у Позорју?

Ја сам запослен у Стеријиним позорју 21 годину, а сарађујем с институцијом од 1996. и имам прилично искуства у организацији фестивала, што у великој мери олакшава решавање неких проблема. А њих, наравно, увек има. У последње време највећи изазов јесте направити репертоар, распоред играња и одредити сцене на којима ће се позоришта-учесници представити.

Колико су младих глумци, писци, редитељи окренути Позорју, односно да ли би издвојио неке за које ти се чини да су расли и постигли успех захваљујући и овом фестивалу?

Генерације и генерације драмских писаца, редитеља, глумаца, сценографа, костимографа учествовало је на Позорју, развијали су се уз овај фестивал и чине његову суштину. Само набрајање њихових имена увелико превазилази оквире једног интервјуа.

Памтиш ли неку представу као неки недостижни врх који се није поновио? Новинари често издавају „Fekete orsag“ Арпада Шилинга. Коју би ти представу издвојио као изузетну?

Било је много представа које нећу заборавити. „Црна земља“ Арпада Шилинга је свакако једна од њих. „Наход Симеон“ је такође антологијска представа која се дешава једном у деценији. И, ако бих се сада вратио у 1993–94, од када редовно пратим Позорје, направио бих списак од тридесетак остварења, а то опет превазилази простор који пружа интервју оваквог типа.

Шта ти се чини, како се управе позоришта у Србији носе са културном политиком ове земље, с политиком *en general*, посебно у овом друштвеном тренутку? Нисам сигуран да ми уопште имамо нешто што би се могло назвати промишљеном културном политиком

земље или стратегијом развоја културе у Србији. Толико о томе.

Која је најтраженија представа овог Позорја? Хоће ли сви знатижељни моћи да је виде, и њу, и све што би хтели?

За све представе постоји огромно интересовање, а због чињенице да је капацитет гледалишта, поготово ове године врло ограничен, извесно је да неће сви заинтересовани моћи да гледају оно што их интересује.

Имаш ли утисак да се мења позоришни укус Новацађана или је само важно да представа буде из Београда?

Као што сам већ рекао, све представе у селекцији буде велико интересовање гледалаца, без обзира из које земље или града долазе.

Шта су твоја очекивања од овог Позорја? Имамо ли разлога за (о)смех?

Свако Стеријино позорје разлог је за радост и задовољство, јер нам пружа прилику да видимо врхунске уметничке садржаје. У времену које нас бомбардује баналностима, насиљем, примитивизмом, Позорје остаје оаза културе, разумевања, уметничке слободе, дијалога и толеранције.

Светислав Гонцић

Селектор 71. Стеријиног позорја

НА СЦЕНИ НЕ МОЖЕ ДА ОПСТАНЕ НИ ДА ТРАЈЕ ОНО ШТО НИЈЕ УМЕТНИЧКИ ВРЕДНО

Разговарала Снежана Милетић

До сада се у историји Стеријиног позорја није често дешавало да глумац буде селектор овог фестивала. До ове године то се десило тек два пута: 1976. када је селектор био Стево Жигон и 1985. када је селектор био Фабијан Шоваговић. Зашто само њих двојица, можда је тема за размишљање, а до тада – уочи 71. Позорја за Билтен фестивала говори глумац Светислав Гонцић – овогодишњи селектор.

Цитирали сте Стерију на почетку образложења да ће све што је било добро описати историја. С дистанце с које сведочите о времену у којем смо, с погледом на време које смо преживели, а када

гледамо кроз призму позоришта, шта бисте рекли – беше ли Стерија у праву?

Улога селектора је да осмисли програм фестивала и формира својеврсну уметничку целину избором представа. То је мој лични поглед на предложене представе протекле сезоне које су настале по домаћем тексту. Трудно сам се да изаберем најквалитетније, најбоље, уметнички релевантне представе. Стерија нас само упозора-

ва да ће, без обзира на појединачни избор, па можда и пропуст и грешку, све што је добро описати историја. Јер добро увек пронађе свој пут. Наравно, он је у потпуности у праву. Дубоки је смисао порука оних уметника, мислилаца и писаца који су били свесни да комуницирају не само са тренутним околностима већ и са будућим генерацијама. Стерија је био засигурно путник кроз време. Као и сви велики умови. И наставиће да путује.

У ком је смислу другачији поглед на позориште с позиције селектора, у односу на поглед из угла донедавног директора НП у Београду или глумца? Шта сте сазнали о позоришту у Србији као селектор? Има ли више забрињавајућих или окрепљујућих момената?

Не бих то поредио из много разлога. Бити управник Народног позоришта у Београду подразумева много

ширу одговорност, не само рад с три уметничка ансамбла него и одржавање – како техничких, тако и административних капацитета. Као селектор имао сам прилику да погледам више од четрдесет представа насталих по домаћем тексту и то је у сваком смислу било позитивно, добро и инспиративно. Велика продукција одличних представа.

Кажете у образложењу да је оно што сте видели „комплексна рефлексija овог времена“. Шта је стуб те рефлексije: интимно или политичко? У ком је смислу интимно – интимистично и у ком је политичко покушај да се разреши замршени историјски контексти, а колико да се стигне до разумевања, помирења и опроста?

За мене, ни једно ни друго. Позориште је као ритуал хуманог, дубоко естетизована рефлексija живота и уз остварени креативни потенцијал на сцени веома комплексна форма. Ако говоримо о корену оваквог ритуала, он превазилази интимно и политичко, али их не искључује. Када говорим о рефлексiji, имам на уму постмодернистички однос према стварности. С друге стране, рефлексija је садржана у концепту доживљаја друштва, тј. да ли нас социјална конструкција формира као конзументе друштвеног формата, или ми формирамо тај друштвени оквир? У сваком случају, има много емоција, али разумевање, помирење или сукоб прате људску врсту од самог почетка.

Кажете да је у позоришту остварен тај дијалог с овим временом или о овом времену, а зашто он није могућ у друштву у којем живимо? Шта би друштво могло да научи од позоришта да би остварило тај дијалог, јер би нам морао бити заједнички циљ да се разумемо, поштујемо и живимо боље, односно да буде боље свима, а не само јако добро једном слоју друштва?

Дијалог увек постоји, само можда није у првом плану. Дијалог позоришта с временом значи да је позориште живо, да се тиче публике, да теме и форма у којој остварује комуникацију отварају нове просторе и разумевања и осећања. Да на уметнички, нови начин из нових углова прича приче које су нам потребне. У сваком делу великих писаца можете научити о времену у ком су живели. Питање је да ли желите да примените научено. Дијалог није само непосредан.

Истичете у представама доследност у изношењу позоришног израза. Бирате реч „израза“, а не става. Зашто?

Зато што је израз примерен уметничком бићу, уметничкој материјализацији дела, а став је више социјална, политичка категорија и појам. Моје полазиште за избор селекције је једино био критеријум добре представе у свим њеним аспектима, а то значи пре свега добар текстуални предлојак, добра режија и глума. Све је увек субјективно, а ја сам се трудио да будем што је више могуће објективан. Социјална персона има компромисне ставове поводом друштва, а креативни израз је дубоко у ирационалном, стваралачком делу личности.

Мења ли се улога позоришта како се заостравају односи у друштву, конкретно нашем, и да ли имамо превелика очекивања од театра, заправо од људи који га креирају и који га изводе?

Све се мења. На крају крајева млади уметници доносе увек са собом нешто ново у уметности. Нови драмски текстови, нови глумци и редитељи, нове позоришне форме и нова визуализација неминовно доносе нову естетику. Свако има своја очекивања од позоришта и позориште јесте све – и бег у илузију позоришног чина, и емоционални доживљај, и друштвена ангажованост. Ангажовано или популистичко позориште, индивидуализам или колективизам, то су сталне дилеме и преиспитивања, али управо је лепота у тој какофонији и неискључивости. Позориште је простор највеће толеранције у коме би требало да свако може да пронађе своје место. И на сцени, и у публици. У том смислу, улога позоришта се не мења, древни ритуал, катарза и храм. То ће увек бити присутно.

Функционише ли наше позориште по систему квалитета и даровитости или *јатебитимени* принципу?

Ја желим да верујем да је креативност главни покретач сцене. На сцени се све види и ту тешко може да се нешто сакрије, да опстане и да траје – а да није уметнички вредно. Сцена је суров простор у коме је све на длану. То је простор за поштовање, и ко год мисли да може да манипулише сценом, грдно се вара.

Имате ли идеју који би позоришни редитељ умео да уреди наше друштво онако добро како уме да режира своје представе, можда баш неки из ове селекције, Лијешевић нпр.?

Нисам сигуран да генерализовање нечијег стручног опредељења квалификује истог да се бави туђим послом. Добри редитељи никако не би могли да управљају институтом за физику, нпр. Међутим, увек има амбициозних људи.

Болно је зазвучало објашњење за представу „Шине“, да је то и даље снажна и болна прича о изгубљеној генерацији. Колико ћемо их још изгубити пре него што научимо понешто о истинском патриотизму, поштењу и етици? И да ли бисте могли да објасните шта значи ваша реченица да „шине које воде у пропаст могу дати наду“ – како, какву наду могу дати, где је видите, на шта се реферишете?

Сваки је крај нови почетак, само некад нисмо тога свесни. Симболично, шине представљају пут у будућност која увек значи и даје наду. Комад Милене Марковић из данашње перспективе има нови квалитет, за мене потпуно нову димензију, као сведока како прошлости, тако и овог тренутка. Свако ко је способан да одржи креативни пламен кроз време, даје наду.

Какав је осећај процењивати колеге?

Нисам се никада осећао као неко ко процењује. Пре свега, улога селектора није да процењује, то је задатак стручног жирија. Али, сви стално све процењују у процесу међусобне комуникације и сопствене перцепције стварности, само је питање колико су нам процене

сличне, а ако нису, зашто се разликују. Било ми је задовољство, а не процес процене, да погледам велики број представа и да направим овај избор. Гледати колеге исто је као и бити на сцени, гледати колеге је добар осећај – ми живимо тај простор игре и ван сцене, процена је у другом плану. Када се људи на сцени дају свим срцем, тако се мора и прихватити.

Да ли у овој селекцији има нека представа или улога у којој сте пожелели да budete?

Нема, али сам као и публика, уживао у добрим глумачким бравурама, у доброј режији и добрим представама.

Како вам изгледа партија шаха која се игра у Народном позоришту? Разумете ли ви зашто се не може одиграти један људски потез којим би се сачувало достојанство тог театра и уметника?

То је питање које мучи човечанство од почетка разумне историје и то питање постоји у сваком роману, поезији,

слици, музичком делу и драмском тексту од самог почетка. И постојаће и даље. Трајне вредности се тешко угрожавају, или никако.

Иако вам је кратак пензионерски стаж, јесте ли из њега успели да докучите шта значи бити пензионер из позиције глумца?

Нисам томе дорастао, нити сам о томе размишљао. Једино сам схватио да је хоризонт сада иза мене, а не испред.

Парафразирајући наслов једне од представа из овогодишње селекције, за крај постављам питање: имамо ли разлога да се смејемо, онако *en general*, као ова географија или ова менталитетска хемија?

Нисам уопште забринут.

ЖИРИ 71. СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

АНДРАШ УРБАН
председник Жирија
(1970, Сента)

Један је од најрелевантнијих и најпровокативнијих позоришних редитеља у региону југоисточне Евро-

пе. Позориштем се интензивно бави од 17. године, када је са својим вршњацима основао AIOWA групу. Дипломирао је филмску и позоришну режију на Академији уметности у Новом Саду код професора Влатка Гилића и Боре Драшковића, након чега започиње интензивну каријеру која га позиционира као бескомпромисног аутора, чији рад непрестано помера границе естетског и друштвеног ангажмана. Његов уметнички језик препознатљив је по сировој енергији, визуелној снази и истраживању најосетљивијих тема савременог друштва, од идентитетских траума до критике национализма и корупције моћи.

Од 2005. године налазио се на челу позоришта „Kosztolányi Dezső“ у Суботици, које је под његовим вођством поста-

ло један од најзбудљивијих театара у региону. Оснивач је и директор међународног регионалног фестивала савременог позоришта Дезире који у Суботици окупља најзначајније ауторе и трупе. Урбан театар не види као простор пасивне забаве, већ као место живог, понекад и суровог дијалога, третирајући представу као колективни чин побуне и естетске истине. Тренутно је директор Новосадског позоришта/ Ujvideki Színház.

Током богате каријере режирао је у свим важнијим културним центрима бивше Југославије и Мађарске, остављајући дубок траг у националним кућама и независним продукцијама. Његов рад карактерише специфична употреба музике, огољена глумачка игра и способност да од ансамбла створи моћан, јединствен организам.

Добитник је најпрестижнијих стручних признања, укључујући вишеструке Стеријине награде за најбољу режију и представу у целини, награде „Бојан Ступица“, те признање мађарске државе „Mari Jaszay“, које се додељује за изузетан допринос драмској уметности.

МИРЈАНА
ГАРДИНОВАЧКИ
(Читлук код
Крушевца, 1950)

Глумом се почела бавити аматерски у Крушевцу под девојачким

презименом Анђелковић. Драмски студио при СНП завршила је 1970. где је исте године добила је стални ангажман. Играла је у више филмова: *Стући пре свитања*, 1978; *Јесен Ђуке Дражетића*, 1983; *Екран снежи*, 1985; *Спајдер – један живот*, 1986; *Последње лето детињства*, 1987; *Лето*, 1988; *Попут листа*, 1988; *Дечји бич*, 1988; *Зла жена*, 1998. Статус глумца првака стекла је 1. септембра 1993. Глумица која са успехом игра

и драмске и карактерне улоге, дубоког, баршунастог гласа и добре дикције. Њена глума високо је оцењивана од стране критике, а омиљена је и код публике. Награђивана је више пута на Сусретима професионалних позоришта Војводине: за улогу Еве у *Вучјаку* 1974, за улогу Леокадије Бегбик у *Човек је човек* 1984, за улогу Јуце у *Киџ Јањи* 1993; затим је награђена Ардалионом за улогу у представи *Камену за под главу* у извођењу НП у Кикинди на Позоришном фестивалу у Ужицу; добитница је две Стеријине награде: за улогу Јуце у *Киџ Јањи* 1993. и за улогу Ристане у *Јанезу* 1995; затим Зорановог брка на „Данима Зорана Радмиловића“, Годишње награде СНП за улогу Јуце у *Киџ Јањи* 1993, Похвале за Дан СНП 1998. и Златне медаље „Јован Ђорђевић“ СНП 2002.

УЛОГЕ: Стана (*Пљусак*), Снаха (*Хоризонтално и вертикално*), Ева (*Вучјак*), Софи (*Ујез*), Гина (*Гастарбајтер*)

опера), Кристина (*Госпођица Јулија*), Водоноша Маца, Породиља, Жена која сања (*Сакуљани, а о капиталу*), Вирџинија (*Субота, недеља, понедељак*), Естела (*Драги Антоан или промашена љубав*), Султана (*Зла жена и цандрљиви муж*), Амелија Бечин (*Долња земља*), Марта (*Мушке ствари*), Мања-Слушкиња, Кнегиња (*Венчање*), Велинка Милошев (*Светислав и Милева*), Леокадија Бегбик (*Човек је човек*), Мама, Мимика Малек (*Мој тата социјалистички кулак*), Августина (*Клопка за осам беспомоћних жена*), Салче (*Коштана – сан крик*), Зеленић-

ка (*Родолупци*), Луда (*Краљ Лир*), Тетка Драга (*Три чекића, а о срцу да и не говоримо*), Југовића мајка (*Нови Сад ил' никад*), Меланија игуманија (*Језор Буличов*), Праксаторга (*Жене у народној скупштини*), Најава (*Међу јавом и мед сном*), Госпава (*Чудо у Шаргану*), Лујза (*Ковачи*), Јуца (*Киц Јања*), Попадија Сида (*Поп Ђура и поп Стира*), Лепосава Лепа (*Сабирни центар*), Анхилда (*Кнегиња чардаша*), Госпођа Пернел (*Тартиф*), Рајна (*Урнебесна трагедија*), Госпођица Блеклок (*Најављено убиство*).

КСЕНИЈА РАДУЛОВИЋ (Београд, 1969)

Дипломирала драматургију, магистрирала и докторирала у области театрологије на Факултету драм-

ских уметности у Београду. Од 2014. предаје на ФДУ, где је од 2024. редовна професорка на Катедри за теорију и историју, група предмета Историја позоришта и драме. Главна је уредница Зборника радова Факултета драмских уметности од 2020.

Директорка Музеја позоришне уметности Србије и главна уредница часописа *Театрон* од 2001. до 2012. Уредила више десетина стручних публикација, коуредница научних издања. Ауторка већег броја стручних и научних радова у домаћем и иностраном контексту (часописи, тематски зборници, монографије и сл.).

Уметничка директорка и селекторка Стеријиног позорја 2010 – 2012.

Кураторка програма Focus Serbia – New Drama, на фестивалу New Drama, Братислава, 2009.

Селекторка програма Show Case, Битеф 2007.

Модераторка Округлог стола Стеријиног позорја 2007–2010.

ТАТЈАНА ДАДИЋ ДИНУЛОВИЋ (Београд, 1963)

Кустоскиња и теоретичарка сценског дизајна. Редовна је професорка Факултета техничких наука

Универзитета у Новом Саду где води низ уметничких и теоријских предмета, као и студијски програм Докторских уметничких студија сценског дизајна. Дипломирала је енглески језик и књижевност на Филолошком факултету у Београду (1987). На Универзитету уметности у Београду магистрирала је Теорију уметности и медија (2007), а магистрирала (2006) и докторирала Сценски дизајн (2008). На Универзитету у Новом Саду одбранила је интердисциплинарни научни докторат из области сценског дизајна, театрологије и теорије архитектуре (2014).

Ауторка је две књиге: *Србија: мој случај: нова европска генерација* (2008) и *Сценски дизајн као уметност* (2017). Објавила је низ ауторских радова у научним и струч-

Модераторка Округлог стола Фестивала југословенског позоришта у Ужицу 2008.

Коауторка мултимедијалне изложбе *Јован Стерија Поповић 1806–1856–2006* у Галерији Српске академије наука и уметности (продукција Музеј позоришне уметности Србије, 2006.).

Драматург на представама *Уметност и доколица* Стива Тешића у режији Немање Ранковића (Народно позориште Ужице 2006) и *Осврћи се у гневу* Цона Озборна у режији Бориса Лијешевића (Народно позориште у Београду и Центар за културу Панчево 2007).

Ауторка радио адаптација и драматизација за Радио Београд.

Ауторка књига: *Корак испред – режије Дејана Мијача на сцени Југословенског драмског позоришта, 1977–1996* (Град театар Будва и Октоих, Подгорица 2000), *Сурова класика: редитељски заокрети у тумачењу драмске класике* (ФДУ, 2019), *Отварање граница: стручна рецепција Битефа у Србији* (ФДУ, 2023).

Добитница Стеријине награде за позоришну критику. Награда за књигу која доприноси образовно-иновативној пракси на Фестивалу хуманистике, културе и уметности (ФЕСК 2019) за књигу *Сурова класика: редитељски заокрети у тумачењу драмске класике*. Награда Међународног тријенала позоришне књиге и периодике за часопис *Театрон* као групни пројекат (у својству главне уреднице), Стеријино позорје 2003.

ним часописима и превела више од сто стручних текстова из области сценског дизајна, позоришта и архитектуре. Уредница је едиције Сценски дизајн издавачке куће Клио и истоимене рубрике у часопису *Сцена* Стеријиног позорја (са Д. Вилотић). Као ауторка, кустоскиња и менторка, извела је велики број уметничких радова, изложби и догађаја из области сценског дизајна у Србији, Црној Гори, Босни и Херцеговини, Северној Македонији, Хрватској, Грузији, Чешкој, Кини, Италији и Холандији. Била је уредница програма и уметничка директорка Сценске лабораторије „Борислав Гвојић” на Факултету техничких наука (2012–2022). Водила је кустоски тим Студентске секције националног наступа Србије који је на Прашком квадријеналу сценског дизајна и сценског простора 2015. награђен Златном медаљом за успостављање дијалога. Била је комесарка наступа Србије на истој манифестацији 2019. (са Љ. Милетић Абрамовић), а 2023. комесарка-кустоскиња наступа Србије (са Б. Јотић), када је рад *О нежности, сновима и одговорности* награђен са две награде – Наградом за активирање заједнице (у категорији земаља и региона) и Наградом за најмаштовитију студентску поставку (у категорији студентских наступа).

Била је чланица жирија Југословенског позоришног фестивала у Ужицу (2015), ФИСТ-а (2017) и Међународног конкурса *Ранко Радовић* (2013–2014). Радила је у Британском савету у Београду (1988–2008), реализујући

догађаје и програме из области уметности, културе и медија. Руководила је Одсеком за уметност и дизајн Департамента за архитектуру и урбанизам (2018–2024). Од 2025. уређује програм Галерије *Колектив* у Београду.

ДЕЈАН ДУКОВСКИ (Скопље, 1969)

Један је од најутицајнијих и најизвођенијих македонских драмских аутора, чије стваралаштво обележава прелаз из југословенског ка савременом македонском театру. Његово

име синоним је за постмодерну драму у Македонији, а његови текстови препознати су као део ширег европског тренда „нове драме“ или „in-yer-face theatre“. Са више од сто педесет евидентираних премијерних извођења својих драма на сценама широм света, Дуковски је најизвођенији македонски аутор ван Македоније. Поред бројних драмских текстова, Дуковски је аутор и низа филмских сценарија и драматург.

Дипломирао је драматургију на Факултету драмских уметности у Скопљу 1990. године, у класи Горана Стефановског. Почетком деведесетих радио је као драматург у Македонској радио-телевизији, од 1993. године део је наставног кадра Факултета драмских уметности у Скопљу као асистент на предмету Филмски и телевизијски сценарио, а од 1996. године доцент је на Катедри за драматургију истог факултета. Од 2015. године ради као драматург у Македонском народном театру. Боравио је на резиденцијалном програму за писце у Дојче Шаушилхаусу у Хамбургу, у Немачкој.

Његово стваралаштво развија се у периоду политичких и културних потреса: распада Југославије, транзиције ка независној држави и потребе за новим уметничким језицима који би изразили искуство времена постсоцијализма. У том контексту, Дуковски се појављује крајем осамдесетих година драмама *Балканска гротеска* (1988), *Последњи балкански вампир* (1989), а одмах потом

и *Сиљан Штркот шанца* (1991), које наговештавају његов специфичан ауторски рукопис: ироничан, фрагментаран, са ликовима са маргине друштва.

Године 1992. пише *Балкан није мртав*, драму која постаје симбол нове македонске постмодерне драме и која се изводи у више европских земаља. Његов најизвођенији текст јесте *Буре барута* (1994), који је, поред праизведбе у МНТ-у 1994. године, постављен на више од педесет сцена и преведен на бројне језике Европе и света. *Буре барута* премијерно је изведено неколико месеци пре *Разнесених Саре Кејн* и често се наводи као претеча „in-yer-face“ драме. Филмска адаптација текста, у режији Горана Паскаљевића, освојила је међународне награде, међу којима су награда ФИПРЕСЦИ за најбољи филм (Венеција, 1998), Гран при фестивала у Анталији, Хаифи и Скопљу, као и награда Европске асоцијације критичара (Лондон, 1998).

Његове текстове карактеришу фрагментарна структура, директан језик, ликови у апсурдним ситуацијама и тематизација Балкана. Користи постмодернистички приступ и рециклира познате македонске драмске нарративе. Такав је случај у тексту *Балкан није мртав*, где реинтерпретира *Македонску крваву свадбу* Војдана Чернотринског, као и у *Сиљану Штрку шанца*, где основни мотив преузима из приче Марка Цепенкова.

Награђен је и на Битефу у Београду (1997) за драму *Маму му јебем ко је први почео*, добитник је награде „Војдан Чернотрински“ (1993, 1995), као и „Бронзане камере 300“ на ИФФ „Браћа Манаки“ (1998).

Дуковски је аутор чији позоришни језик превазилази локалне оквире и умрежава се са широм европском драмском сценом. Његова дела преведена су на осамнаест језика и постављана на више од сто педесет сцена широм света. Својим стваралаштвом доприноси редефинисању македонског театра након осамостаљења и његовом међународном позиционирању.

ОКРУГЛИ СТО КРИТИКЕ

ДИВНА СТОЈАНОВ

Дипломирала је и мастерирала Драматургију на Академији уметности у Новом Саду. Матица српска доделила јој је награду Задужбинарства Матице српске за најбоље студенте и студенткиње. Након

студија била је полазница регионалног програма Гете института за младе драмске писце и списатељице – New Stages Southeast.

Добитница је Стеријине награде за позоришну критику „Миодраг Кујунџић“, награде Змајевих дечјих игара за најбољу савремену монодраму за децу, награде за најбољу драму за децу „Павле Јанковић Шоле“ и награде АТАК за најбољу кратку драму на тему. Ауторка је драма *Love me Tinder*, *Мајор* и *Хелена*, *Невидљива брига*, *Одисеј – стварање хероја*.

Као стипендисткиња Владе штајерске покрајине (Аустрија) била је на вишемесечној резиденцији за писце и списатељице у Грацу. Театролошке и теоријске радове пише за часописе *Сцена*, *Театрон*, *НИТИ* и *Детињство*. Модерирала је округле столове позоришних фестивала (Јоаким Вујић, Ужице; Новосадске позоришне игре; Дани књиге Стеријино позорје...). Позоришне критике објављује на порталу SeeStage и Kritikaz. Матица српска објавила је књигу њених драма *Никад до сад виђена представа*.

Модераторка је Драмских радионица за децу и тинејџере у Новосадском дечјем културном центру. Запослена је као уредница Драмског програма РТВ Војводине где ради радио адаптације и драматизације за децу и одрасле. Чланица је Удружења позоришних критичара и театролога Србије и ASSTIEJ Србије.

ЖИРИ ОКРУГЛОГ СТОЛА КРИТИКЕ

Доноси Одлуку о најбољој представи
у Такмичарској селекцији

ДРАГАНА БОШКОВИЋ (председница)
ДИВНА СТОЈАНОВ
ЛУКА КЕЦМАН

**ЖИРИ НАГРАДЕ „ДНЕВНИКА“ ЗА
УМЕТНИЧКО ОСТВАРЕЊЕ**

МИРОСЛАВ СТАЈИЋ (председник)
СВЕТИСЛАВ ЈОВАНОВ
АЛЕКСАНДАР МИЛОСАВЉЕВИЋ

**ЖИРИ НАГРАДЕ ЗА ГЛУМАЧКУ
БРАВУРУ „ЗОРАН РАДМИЛОВИЋ“
НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА ТИМОЧКЕ
КРАЈИНЕ „ЗОРАН РАДМИЛОВИЋ“
ЗАЈЕЧАР И СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА**

ВЛАДИМИР ЂУРИЧИЋ (председник)
АЛЕКСАНДАР МИЛОСАВЉЕВИЋ
АЛЕКСАНДАР ГАЈИН

Покровитељ награде

**ЖИРИ ПРОДУЦЕНТСКЕ КУЋЕ
„SCOMEDIASCO“ ЗА ЕПИЗОДУ**

СОЊА ДАМЈАНОВИЋ (председница)
ДАРИНКА НИКОЛИЋ
БОЖИДАР КНЕЖЕВИЋ

**ЖИРИ СТЕРИЈИНЕ НАГРАДЕ ЗА
ТЕАТРОЛОГИЈУ „ЈОВАН ХРИСТИЋ“**

ПЕТАР ГРУЈИЧИЋ (председник)
АНА ТАСИЋ
ОГЊЕН ОБРАДОВИЋ

1968. И СТЕРИЈИНО ПОЗОРЈЕ

Откад сам за прошлогодишње Стеријино позорје добила задатак да пишем за историјску рубрику билтена, али и часописа „Сцена“ и „претурам“ по архиву Позорја, прво што ме је сваки пут привлачило је 1968. година. Када неко каже двадесети век, то је година на коју ја прво помислим. То је најпопуларнија година целог века, о којој су снимани филмови и писане књиге, којом су инспирисани протести и музика.

Наравно да сам одмах желела да видим како је 1968. изгледала на Стеријиним позорју.

Међутим, у билтену Стеријиног позорја 1968. године, односно Југословенских позоришних игара, нисам нашла ништа повезано са студентским демонстрацијама на које заправо сви мислимо када кажемо 1968. и које су у целом свету чиниле душу родне револуције, сексуалног ослобођења и хипи – ослобођене социјалистичке културе.

Разлог за то вероватно лежи у чињеници да је Стеријино позорје одржано од 21. маја до 5. јуна, а студентске демонстрације у Београду, Сарајеву, Загребу и Љубљани дешавале су се од 2. до 9. јуна. Такорећи, програм Позорја био је испланиран пре него што је друштвена авангарда – млади – изашла са својим захтевима, политиком и културом. То нам ипак говори о томе да је Стеријино позорје, иако још увек млада институција, од тринаест година, припадала старијој популацији и да ју је она и водила, што само по себи може имплицирати одређену конзервативност.

Какво је онда стање било у једном таквом позоришном институционалном окружењу 1968. године?

Што се тиче родних односа, пажњу су ми привукле представе из фестивалске селекције. У представи „Птице без јата“ Душка Роксандића у режији Ванче Кљаковића и продукцији Загребачког драмског казалишта, Весна Смиљанић игра мајку свом мужу глумцу Божидару Смиљанићу.

У представи „Босански краљ“ Мирослава Јанчића у режији Бора Григоровића глумица Сибина Мијатовић игра једину женску улогу, ванбрачну жену која скоро ништа не говори. О тој улози је на Позорју рекла: „Неки су ми рекли да је улога писана за мене, нисам сигурна да је то комплимент.“

С друге стране, велику пажњу привукла је глумица Мелихат Ајети (негде још и под удатим презименом Ђена) у албанској представи „Ервехеја“, где је тумачила насловну улогу. Иванка Рацков на округлом столу критике рекла је да је то представа о томе „каква треба да буде жена у сасвим одређеним околностима, изложена искушењима.“ Мени, као феминисткињи из 21. века, звучи помало чудно да мушкарци пишу драму и режирају представу о томе „каква жена треба да буде“, али пошто представу из 1968. очигледно нисам гледала, не могу да је коментаришем.

ДАНИ КЊИГЕ

Многи су „Ервехеју“ поредили са античком трагедијом, а Мелихат Ајети је била нешто као косовска Софија Лорен. Ова представа, у режији Мухарема Ђене а по тексту Ахмеда Ђирезија, у продукцији Покрајинског народног позоришта из Приштине, била је прва представа на албанском језику на Стеријином позорју. Мухарем Ђена добио је и награду за режију.

Сасвим случајно, гуглујући овог редитеља, схватила сам да је у питању покојни брат моје колегинице, косовске глумице Мелихат Ђене (која се исто зове као протагонисткиња ове представе, али у питању је потпуно друга особа! Док је једна била жена Мухарема Ђене, друга му је била сестра, и то у ово време – студенткиња). Питала сам Мелихат да ли се сећа Ервехеје, и одговорила ми је:

Наравно да се сећам Ервехеје која је гостовала у Београду. Можеш наћи тадашње новине и видети шта су о представи говорили професори академије, међу њима познати професор дикције Брана Ђорђевић – боље је цитирати њих него мене – сестру Мухарема Ђене. То је била револуционарна представа за то време, јер је играна само телма глумаца, а од сценографије било је само једно дрво у сред сцене...

Кад сам је, збуњена тиме што је у подели писало њено име, питала да ли је играла и она у представи, одговорила је:

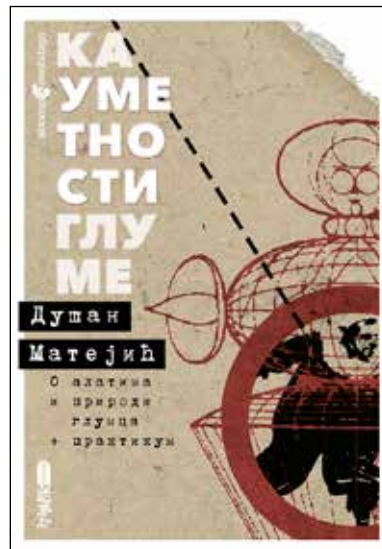
Не, ја нисам глумила – глумила је жена мога брата, која се исто звала Мелихат а презиме је узела од брата. Они су се развели и, док је брат припремао ову представу, они су били одвојени. Она је била права лепотица и наљутила би се веома кад би чула да сте је заменили са мном. Преминула је 2005 године у 70. години живота...

На овом Позорју изведена је и „Викторија“ Ђорђа Лебовића о животима логораша, у којој се истакла глумица Злата Јаковљевић.

Дакле, пре „Липанских гигања“, атмосфера шездесет осме огледала се у озбиљном веровању и полагању нада у нове државне институције које је требало да повежу све народе и народности Југославије. Богатство Позорја било је управо у сусрету представника културе свих делова Југославије, и такав сусрет носио је сам по себи велику колективну узаврелост. Родни односи су били и даље патријархални, сви главни људи институције, сви редитељи и писци били су мушкарци, чак су и глумци већином били мушкарци у „мушким“ представама, док су жене имале понеку улогу, али неке су ипак добијале и главне, насловне улоге, и добијале признање и пажњу позоришне јавности. Осим глумица и костимографкиња, жене би се понекад, али много ређе него мушкарци, налазиле у улози критичарки, те би ту и тамо на округлом столу рекле понеку реч.

Док вршим ову родну анализу Позорја '68, нисам одушевљена, али упркос томе, југоносталгија се појачава. Да ли ће 1969. бити промењена шездесет осмом?

Мина Милошевић

Душан Матејић КА УМЕТНОСТИ ГЛУМЕ

(О алатима и природи глумца + практикум)

Библиотека „Синтеза“
Уредница др Ружа
Перуновић

Стеријино позорје,
Нови Сад, 2026. – стр. 280

ISBN 978-86-82998-04-4

За Душана Матејића унутрашњи доживљај је основно глумачко средство. Он у себи садржи и развија све оне елементе који су психолошке (душевне), физиолошке и духовне природе. Матејић сматра да глумац мора увек да проверава свежину овог средства и да ради на њему, да га развија. Такав рад има за последицу и глумачки развој, али и висок степен освешћености глумца.

У његовом фокусу били су, пре свега, рад К. С. Станиславског, Михаила Чехова, Стеле Адлер и Санфорда Мајзнера. Матејић је настојао да расветли педагошке методе и вежбе ових ауторитета, али и да открије свој лични приступ.

Истраживање које је спровео потврдило је да одабране вежбе дају значајне резултате као што су: упознавање природе концентрације и њено контролисање и јачање, психофизичко ослобађање тела и маште, упознавање са осећајем лакоће и његово освешћивање, развијање осећаја истине и вере, јачање снаге маште и уобразиље, самопоуздање које долази из вере у машту и интуицију, већа осетљивост на емоционалне импулсе, храбрији и креативнији улазак у емоционално памћење које доноси олакшање и задовољство а не муку, нови маштовити начини за

стварање карактера, освешћивање употребе интуиције у стварању карактера. Матејић је систематизовао вежбе у својеврстан „Тренинг душе“, то јест тренирање буђења и усмеравања пажње, маште и уобразиље, емоционалног и чулног памћења, емпатије, давања и примања, инстинктивних импулса и реакција, унутрашње (душевне) радње, атмосфере, осећајног тела и памћења физичких сензација.

Душан Матејић је успео да кроз своје уметничко истраживање акцентује значај духовне снаге, снаге имагинације и концентрације, снаге јединства тела и ума као и јединства технике и етике глумца. Рашчлањено, систематизовано и практично указивање на значај развијања унутрашњег доживљаја, у школовању, креативном процесу и у самој игри глумца сматрамо очигледним доприносом Душана Матејића уметности глуме у свим њеним сферама. Уверени смо да ће овај истраживачки рад бити од помоћи у глумачкој и педагошкој пракси, као и будућим истраживачким открићима у уметности глуме.

др Љиљана Мркић Поповић, проф. емерита
др ум. Срђан Ј. Карановић,
ред. професор

СУТРА НА ПОЗОРЈУ

СРЕДА, 27. мај 2026.

11.00 часова / Такмичарска селекција
ОКРУГЛИ СТО: ГОСПА НОЛА

12.00 часова (након Округлог стола критике) / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
ДАНИ КЊИГЕ
Промоција позоришних издања

Душан Матејић, *Ка уметности глуме*, Стеријино позорје, Нови Сад, 2026.
Учествују: Ружа Перуновић и Душан Матејић

Милан Новаковић, *Глумац и комично*, Стеријино позорје, Нови Сад, 2025.
Учествују: Саша Синђелић и Милан Новаковић

„Сцена“, часопис за позоришну уметност
Нове бројеве часописа представиће чланови редакције

19.30 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Јован Ђорђевић“
ЂИРИЛИЦА ТЕАТАР
Отварање изложбе плаката Дејана Петровића

20.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

ГОСПОЂА МИНИСТАРКА

Текст: Бранислав Нушић
Режија: Вељко Мићуновић
Словенско народно гледалиште Марибор (Словенија)

ЗА ДИГИТАЛНИ ПРИСТУП
БИЛТЕНУ КОРИСТИТЕ

